

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang

Kamajuan ékonomi, tehnologi, jeung inpormasi geus mawa parobahan kana tatanan kahirupan budaya, pon kitu deui kana budaya Sunda. Éta parobahan katitén dina sawatara hal utamana dina interaksi sosial jeung lingkungan hirup masarakat. Parobahan jaman anu datang ti luar geus mawa pangaruh anu gede boh pangaruh positip boh pangaruh negatip. Ajén-ajén anu aya dina sawangan hirup urang Sunda saperti “silih asah silih asuh silih asih” jeung dina paribasa Sunda “sareundeuk saigel sabobot sapihanéan” kiwari geus teu dipikawanoh ku barudak ngora, bisa jadi leungit dina kahirupan interaksi sosialna.

Tarikna kamajuan ngabalukarkeun barudak ngora ayeuna sibuk kana *gadget* jeung media-media sosial anu dipibanda ku maranéhna. Dampak negatip tina éta media sosial nyaéta ngajauhkeun nu deukeut jeung ngadeukeutkeun nu jauh. Sakapeung maranéhna boga babaturan nu sakitu réana dina média sosial tapi teu wanoh jeung tatanggana, padahal tatangga minangka jalma anu pangdeukeutna di lingkungan urang salian ti kulawargana.

Ditilik tina aspék lingkungan, kamajuan ekonomi, téhnologi jeung inpormasi geus méré pangaruh kana robahna pungsi-pungsi alam, saperti sawah jadi perumahan, leuweung dibabadan dijieun pabrik-pabrik, unggal lembur jalanna dicor, nepi ka carang manggihan taneuh kosong pikeun nyerep cai hujan. Salian ti éta, ditambahan ku runtah nu teu dipiceun ka tempatna, anu balukarna mamala di mamana saperti caah, urug, jeung sajabana anu diakibatkeun ku paripolah teu hade ti manusa dina ngajaga lingkunganna.

Pamarekan budaya minangka salah sahiji tarekah pikeun ngabebenah paripolah hirup kumbuh masarakat. Budaya mangrupa hasil jeung sarana manusa dina nyaluyukeun hirup jeung lingkungan sosialna. Manusa disebut mahluk anu mibanda budaya lantaran paripolahna dipangaruhan ku budi jeung akalna. Ku kituna, pikeun ngabédakeun manusa jeung mahluk séjénna bisa dititénan tina paripolahna.

Kabudayaan mangrupa konsép umum tina istilah *culture* (Inggris), anu sacara leuwih lega ditétélakeun ku E.B Taylor dina Danandjaja (2002 kc. 6) minangka hiji hal anu sipatna gembler anu ngawengku élmu pangaweruh, kapercayaan, kasenian, moral, hukum, adat istiadat, sarta sagala rupa kamampuh jeung kabiasaan anu dipibanda ku manusa salaku anggota masarakat.

Kabudayaan bakal hirup sarta mekar saupama aya pangrojong ti masarakatna, Sabalikna, hiji masarakat moal ajeg saupama teu mibanda kabudayaan. Jadi, antara kabudayan jeung masarakat téh raket pisan patalina. Koentjaraningrat (2009, kc.165) nétélakeun tujuh unsur kabudayaan anu ngawengku sistem réligi jeung upacara kaagamaan, sistem organisasi kamasarakatan, sistem pangaweruh, basa, kasenian, sistem pakasaban, jeung sistem pakakas.

Kasenian minangka salasahiji unsur kabudayaan anu mangrupa sarana pikeun ngaéksprésikeun rasa kaéndahan anu aya dina jiwa manusa. Kurdiana (1996, kc. 93) nétélakeun yén seni sacara basajan bisa dihartikeun mangrupa ébréhan éstétis tina kabudayaan salaku manipéstasi kréatipitas kahirupan manusa anu raket patalina jeung kaéndahan lahir batin. Kasenian nu dipibanda di unggal daérah tangtu béda, lantaran éta kasenian jadi ciri anu has di eta daérah. Heryana (2003, kc. 72) nétélakeun yén hiji wangun seni bisa ngagambarkeun masarakat tempat éta kasenian diciptakeun. Paripolah hiji wewengkon kagambar ku cara niténan wangun kasenian anu hirup jeung mekar di éta wewengkon, anu bisa jadi ngawarnaan jati diri jeung watek masarakatna.

Salah sahiji wewengkon anu aya di Jawa Barat nyaéta Kabupatén Purwakarta, mibanda rupa-rupa kasenian, saperti kesenian buncis, domyak, wayang golek, seni ulin kobongan, jaipong, jeung kesenian Genyé (KG, satuluyna ditulis singgetanna baé). Salah sahiji kasenian anu keur jadi bahan caturan boh di masarakat Purwakarta boh di masarakat Jawa Barat anu aya di désa Ciseureuh Purwakarta anu dimekarkeun ku Sanggar Leuweung nyaéta kasenian Genyé. Minangka hiji wujud kabudayaan, KG tangtuna mibanda ajén-inajén anu hayang ditepikeun ka para generasi saterusna anu bakal mekelan dirina ku kearifan budaya lokal (étnopédagogik). Étnopédagogik nyaéta praktek atikan dumasar kana *local wisdom*

dina rupa-rupa aspék kahirupan. Dina ieu hal, étnopedagogik nilik kana pangaweruh atawa *local wisdom* salaku sumber inovasi jeung kaparigelan anu bisa dironjatkeun pikeun karaharjaan masarakat (Alwasilah spk, 2009 kc.50). *Local wisdom* nyaéta prosés kumaha pangaweruh dihasilkeun, dimumulé, dipaké, jeung diwariskeun.

KG mangrupa kasenian wanda anyar dina wangun helaran anu di pidangkeun dina acara milangkala Kabupatén Purwakarta. Ajén-inajén anu aya dina kasenian genyé bisa dijadikeun pedoman hirup dimumulé tur dipiara katitén tina maksud simbol anu aya dina unggal properti anu dipaké, saperti busana anu dipake ku para penari, waditra anu mirig éta kasenian, igelan para penarina, wanci gelarna éta kasenian, nepi ka sagala rupa pakakas anu dipaké dina gelarna KG. Pakakas utama dina éta kasenian nyaéta nyéré anu mangrupa simbol pikeun bebersih tina hal anu kotor boh sacara lahiriah boh sacara batiniah.

Aya hiji panalungtikan anu maluruh ngeunaan KG nyaéta skripsi beunang Hilda Maulany (2013) “Kasenian Genyé di Sanggar Leuweung Seni Kabupatén Purwakarta”. Ieu panalungtikan medar perkara kasang tukang dijieuna kasenian genyé nu didésripsikeunana perkara : wangun raja genyé, prajurit genyé jeung rakyat genyé. Salian ti éta, aya hiji panalungtikan kana kasenian helaran anu sarupa jeung KG medar perkara ulikan sémiotik jeung étnopedagogik. Judil panalungtikanna “Ajén Kaarifan Lokal Kasenian Sisingaan di Desa Ciasem Baru Kacamatan Ciasem Kabupatén Subang pikeun Mekarkeun Atikan Karakter (Ulikan Sémiotik-Étnopedagogik)” Tésis beunang Ayu Wahyuni (2012) medar perkara ajén budaya lokal pikeun mekarkeun atikan karakter ngaliwatan ulikan sémiotik jeung étnopedagogik.

Kalayan nilik kana éta tinimbangan, panalungtik boga karep pikeun nganalisis ajén-inajén étnopedagogik sarta medar KG dina ulikan struktural sémiotik. Ku lantaran kitu, ieu panalungtikan téh dibéré judul “Kasenian Genyé di Kabupatén Purwakarta Ulikan Struktural Sémiotik jeung Étnopedagogik”. Bédana panalungtikan anu baris dipigawé jeung panalungtikan anu geus aya nyaéta dina ulikan anu dipakéna jeung sumber datana.

1.2 Rumusan Masalah

Sangkan museur kana masalah anu baris ditalungtik, ieu tésis téh diwatesanan kana perkara kasenian anu hirup di masarakat, bahasan utama dina ieu panalungtikan nyaéta perkara struktur, tuluy maluruh simbol-simbol atawa unsur Sémiotik anu aya dina KG. Sangges kitu, panalungtik medar ngeunaan ajén-inajén étnopedagogik anu nyangkaruk dina Kasenian genyé di Kabupatén Purwakarta dumasar kana hasil ulikan struktural sémiotik.

Dumasar kana watesan masalah, rumusan ieu panalungtikan dina kalimah pananya.

- a) Kumaha Sajarah KG di Kabupatén Purwakarta?
- b) Kumaha struktur KG di Kabupatén Purwakarta?
- c) Unsur sémiotik naon waé anu aya dina KG di Kabupatén Purwakarta?
- d) Ajén-inajén étnopedagogik naon anu aya dina KG di Kabupatén Purwakarta?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Tujuan dina ieu panalungtikan ngawengku tujuan umum jeung tujuan husus.

1.3.1 Tujuan Umum

Tujuan umum dina ieu panalungtikan nyaéta sangkan KG di Kabupatén Purwakarta dipikawanoh ku masarakat, jeung masarakat wanoh kana ajén-inajén anu aya dina éta kasenian.

1.3.2 Tujuan Husus

Sacara husus ieu panalungtikan mibanda tujuan pikeun mikanyaho tur ngadéskripsikeun opat hal, nyaéta:

- a. Sajarah KG di Kabupatén Purwakarta.
- b. Struktur KG di Kabupatén Purwakarta.
- c. Unsur sémiotik dina KG di Kabupatén Purwakarta.
- d. Ajén-inajén étnopedagogik dina KG di Kabupatén Purwakarta.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Mangpaat tina ieu panalungtikan ngawengku mangpaat téoritis jeung mangpaat praktis, sakumaha anu dipedar ieu di handap.

1.4.1 Mangpaat Téoritis

Sacara téoritis, ieu panalungtikan téh dipiharep bisa ngabeungharan pangaweruh perkara ulikan budaya Sunda, utamana dina wengkuan tiori-tiori struktural sémiotik jeung kajian étnopedagogi.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Ieu panalungtikan téh dipiharep aya mangpaatna pikeun:

- a. pikeun panalungtik, sangkan nambahan kajembaran ngeunaan ajén étnopedagogik, stuktur jeung sémiotik dina KG di Kabupatén Purwakarta;
- b. pikeun nu maca, ku ayana ieu panalungtikan bisa nambahan pangaweruh dina hal budaya, sarta dipiharep bisa nambahan pangaweruh jeung motivasi pikeun ngarojong dina usaha ngamumulé kabudayaan/tradisi Sunda;
- c. pikeun masarakat dipiharep bisa nambahan kareueus jeung bisa ngamumulé kana budaya.

1.5 Sistematika Tulisan

Sistematika ieu Tésis dipidangkeun dina lima bab, nyaéta:

- a. Bab I Bubuka, anu eusina ngawengku kasang tukang masalah, watesan jeung rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, jeung sistematika tulisan.
- b. Bab II Ulikan Tiori, anu ngawengku tiori anu baris dipaké dina nganalisis KG, tiori anu baris di pedar nyaéta (1) struktur; (2) sémiotik; (3) ajén-inajén étnopedagogik.
- c. Bab III Metode Panalungtikan, anu eusina medar sumber data, desain panalungtikan, metode panalungtikan, wangenan operasional, instrument panalungtikan, teknik panalungtikan, teknik ngumpulkeun data, prosedur panalungtikan, jeung teknik ngolah data.

- d. Bab IV Analisis jeung deskripsi, struktur, unsur sémiotik, jeung analisis jeung déskripsi ajén étnopedagogik dina KG di Kabupatén Purwakarta anu eusina medar prilaku nyunda tri-silas, catur diri insan, panca rawayan (gapura panca waluya) jeung moral kamanusaan.
- e. Bab V Kacindekan jeung Saran, eusina ngawengku kacindekan panalungtikan jeung saran anu baris ditepikeun pikeun dunya atikan.